

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

กรรมสิทธิ์ในลิขสิทธิ์เป็นสิทธิ์ของผู้สร้างสรรค์ ซึ่งถือกำเนิดขึ้นในประเทศฝรั่งเศส ผู้ซึ่งเป็นต้นแบบของระบบซีวิลลอว์ อันเนื่องมาจากแนวคิดที่ว่างานสร้างสรรค์อันมีลิขสิทธิ์ที่ปรากฏออกมานั้นเป็นผลสะท้อนจากบุคลิกลักษณะส่วนบุคคลของผู้สร้างสรรค์ ซึ่งไม่อาจแยกออกจากงานสร้างสรรค์ได้ ดังนั้น ผู้สร้างสรรค์จึงควรมีสิทธิบางประการเกี่ยวกับงานของตน แม้จะได้โอนลิขสิทธิ์ของตนไปแล้วก็ตาม สิทธิดังกล่าวประกอบด้วย (1) สิทธิในการตัดสินใจเปิดเผยงานสร้างสรรค์ (2) สิทธิในความเป็นผู้สร้างสรรค์งาน (3) สิทธิในการคงไว้ซึ่งบูรณภาพของงาน และ (4) สิทธิในการเรียกคืนงานสร้างสรรค์ นอกจากนี้ยังยอมรับว่ากรรมสิทธิ์มีความสำคัญ ในปัจจุบัน สิทธิในข้อ (2) และข้อ (3) นี้ จึงได้ถูกรับรองไว้ในข้อ 6 ทวิแห่งอนุสัญญากรุงเบิร์นว่าด้วยการคุ้มครองงานวรรณกรรมและศิลปกรรม ค.ศ. 1971 ด้วย

จากการศึกษาถึงหลักเกณฑ์การคุ้มครองกรรมสิทธิ์ในลิขสิทธิ์ตามกฎหมายต่างประเทศ เห็นได้ว่าในกลุ่มประเทศที่ใช้กฎหมายในระบบซีวิลลอว์ มีรูปแบบการคุ้มครองในลักษณะเช่นเดียวกับประเทศฝรั่งเศส ส่วนกลุ่มประเทศที่ใช้กฎหมายในระบบคอมมอนลอว์ มีรูปแบบการคุ้มครองในลักษณะเช่นเดียวกับประเทศอังกฤษ

สำหรับประเทศไทย พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 บัญญัติให้ความคุ้มครองกรรมสิทธิ์แก่ผู้สร้างสรรค์ไว้ใน มาตรา 18 โดยกำหนดให้ผู้สร้างสรรค์กรรมสิทธิ์ 2 ประเภท ได้แก่ สิทธิในการแสดงตนว่าเป็นผู้สร้างสรรค์งาน (Identity Right) และสิทธิในการคงไว้ซึ่งบูรณภาพของงาน (Integrity Right) โดยกำหนดอายุแห่งการคุ้มครองไว้ตลอดอายุแห่งการคุ้มครองลิขสิทธิ์ และภายหลังผู้สร้างสรรค์ถึงแก่ความตาย ทายาทของผู้สร้างสรรค์จะเป็นผู้ใช้สิทธิดังกล่าว ทั้งนี้ ผู้สร้างสรรค์สามารถตกลงยกเว้นกรรมสิทธิ์ได้โดยการทำเป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งนอกจากมาตรา 18 แล้ว ก็ไม่ปรากฏบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับกรรมสิทธิ์อื่น ดังนั้นมาตรการทางกฎหมายที่มีอยู่แม้จะวางหลักเกณฑ์ในเรื่องของการให้ความคุ้มครองกรรมสิทธิ์ไว้ แต่ยังไม่ครอบคลุมเพียงพอ จึงก่อให้เกิดปัญหาในการคุ้มครองกรรมสิทธิ์ ได้แก่

1) ปัญหาเรื่องคำจำกัดความ

กฎหมายลิขสิทธิ์ของไทย ไม่ปรากฏว่ามีบทบัญญัติที่ให้คำจำกัดความ คำว่า “วรรณสิทธิ์” ไว้ ซึ่งการที่จะทราบความหมายว่า วรรณสิทธิ์คืออะไร บุคคลใดเป็นผู้มีวรรณสิทธิ์ หรือวรรณสิทธิ์ตามที่กฎหมายรับรองและคุ้มครองไว้นั้นมีลักษณะใดบ้าง ย่อมต้องพิจารณาในพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 มาตรา 18 ที่ได้วางหลักเกณฑ์ในเรื่องของวรรณสิทธิ์ไว้ซึ่งมีเพียงมาตราเดียว จึงอาจไม่ครอบคลุมเพียงพอ และก่อให้เกิดปัญหาในการตีความ หรือการนำมาใช้ นอกจากนี้ ยังทำให้สิทธิที่ผู้สร้างสรรค์ได้รับจากการสร้างสรรค์งานอันมีลิขสิทธิ์ และได้รับการคุ้มครองตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 ยังคงไม่ชัดเจน เนื่องจากกฎหมายมิได้แบ่งแยกว่า สิทธิใดเป็นเศรษฐกิจสิทธิ์และสิทธิใดเป็นวรรณสิทธิ์

ดังนั้น ปัจจุบันกฎหมายลิขสิทธิ์ไทยจึงใช้ คำว่า “วรรณสิทธิ์” เรียกสิทธิทางศีลธรรมเพื่อความเข้าใจเฉพาะบางกลุ่มเท่านั้น และจากการที่กฎหมายลิขสิทธิ์มิได้บัญญัติคำดังกล่าวไว้ในกฎหมายโดยเฉพาะ จึงไม่มีบทนิยามศัพท์ของคำดังกล่าวไว้ จึงสมควรที่กฎหมายลิขสิทธิ์ไทยควรจะมีการเปลี่ยนแปลง โดยใช้คำว่า “วรรณสิทธิ์” ในฐานะคำที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย มิใช่ใช้เป็นเพียงคำที่ใช้เรียกสิทธิทางศีลธรรมของผู้สร้างสรรค์เฉพาะในหมู่นักกฎหมายเท่านั้น นอกจากนี้จะทำให้สิทธิประเภทนี้มีความชัดเจนขึ้นแล้ว ยังทำให้กฎหมายลิขสิทธิ์ไทยมีโครงสร้างการคุ้มครองในรูปแบบโครงสร้างคู่ อันจะเป็นการสอดคล้องกับกฎหมายระดับสากลและกฎหมายต่างประเทศ

2) ปัญหาเรื่องผู้มีสิทธิ์ใช้วรรณสิทธิ์ของผู้สร้างสรรค์ภายหลังผู้สร้างสรรค์ถึงแก่ความตาย

เมื่อผู้สร้างสรรค์ถึงแก่ความตาย วรรณสิทธิ์ย่อมตกทอดแก่ทายาทของผู้สร้างสรรค์ แต่คำว่า “ทายาทของผู้สร้างสรรค์” นี้ นอกจากจะหมายถึงทายาทโดยสิทธิตามกฎหมาย หรือที่เรียกว่า “ทายาทโดยธรรม” แล้ว จะถือว่ามีความหมายรวมถึงทายาทที่มีสิทธิตามพินัยกรรม หรือที่เรียกว่า “ผู้รับพินัยกรรม” ด้วยหรือไม่

เมื่อพิจารณาแล้ว อาจตีความได้ว่า คำว่าทายาทดังกล่าว นอกจากจะหมายถึง ทายาทโดยธรรมแล้ว ยังหมายรวมถึงทายาทที่มีสิทธิตามพินัยกรรมหรือที่เรียกว่า “ผู้รับพินัยกรรม” ด้วย โดยมีเหตุผลมาจากหลักในการเคารพเจตนาของเจ้ามรดก เพราะเมื่อพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 กำหนดให้วรรณสิทธิ์สามารถตกทอดแก่ทายาทได้เช่นเดียวกับทรัพย์สินอื่นของเจ้ามรดกแล้ว เจ้ามรดกซึ่งเป็นผู้สร้างสรรค์ก็มีสิทธิที่จะแสดงเจตนาให้วรรณสิทธิ์ดังกล่าวตกทอดแก่บุคคลใดก็ได้ ไม่ว่าจะเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลที่ผู้สร้างสรรค์เห็นสมควร ดังนั้น เพื่อมิให้เกิดปัญหาในการตีความของศาลและเพื่อให้การบังคับใช้พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 มีประสิทธิภาพและตรงกับเจตนารมณ์มากยิ่งขึ้น ผู้เขียนจึงเห็นว่ากฎหมายลิขสิทธิ์ไทยควรกำหนดให้ชัดเจน

ในส่วนของการว่าทายาท ให้มีความหมายรวมถึงทายาทตามพินัยกรรมด้วย เพื่อเกิดประโยชน์ในการใช้บังคับ

ในบางกรณี ผู้สร้างสรรค์ซึ่งเป็นบุคคลธรรมดา หรือผู้สร้างสรรค์ซึ่งเป็นนิติบุคคล เมื่อได้ถึงแก่ความตาย หรือเลิกนิติบุคคล ในอายุแห่งการคุ้มครองลิขสิทธิ์ บุคคลธรรมดาอาจจะไม่มีทายาท หรือในกรณีนิติบุคคลโดยสภาพก็ไม่อาจมีทายาทได้ แต่พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 ก็ได้กำหนดถึงกรณีดังกล่าวไว้โดยตรงเช่นกัน ปัญหาที่เกิดขึ้นก็คือ บุคคลใดจะเป็นผู้ใช้กรรมสิทธิ์แทนผู้สร้างสรรค์ต่อไปภายในอายุแห่งการคุ้มครอง ผู้เขียนเห็นว่า อาจต้องพิจารณาจากหลักทั่วไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่กำหนดว่า หากบุคคลใดถึงแก่ความตายโดยไม่มีทายาท โดยธรรมหรือผู้รับพินัยกรรม หรือการตั้งมรดกนิชิตตามพินัยกรรม มรดกของบุคคลนั้นตกทอดแก่แผ่นดิน

ดังนั้น แผ่นดิน (State) จึงมีสิทธิรับมรดกได้ อย่างไรก็ตาม ในทางกฎหมายไม่ถือว่าแผ่นดินเป็นทายาท เพราะแผ่นดินก็คือ รัฐ และรัฐไม่ใช่นิติบุคคล จึงไม่อาจที่จะเป็นทายาทได้ การรับมรดกของแผ่นดินเป็นการรับโดยผลของกฎหมาย หากผู้สร้างสรรค์ไม่มีทายาท งานลิขสิทธิ์ก็ย่อมตกทอดแก่แผ่นดินจะเป็นการยากที่จะรักษาไว้ซึ่งบูรณภาพของงาน (Integrity) เนื่องจากไม่มีผู้ดูแลปกป้องงานสร้างสรรค์อีกต่อไป รวมทั้งการให้งานลิขสิทธิ์ตกทอดแก่แผ่นดินเช่นเดียวกับกรณีของทรัพย์สินทั่วไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยมีได้กำหนดว่าแผ่นดินหรือรัฐนั้นคือ บุคคลใด เป็นการไม่เหมาะสม เพราะ แม้ลิขสิทธิ์จะเป็นทรัพย์สินชนิดหนึ่ง แต่ก็มีความแตกต่างจากทรัพย์สินโดยทั่วไป เนื่องจากงานอันมีลิขสิทธิ์เป็นงานสร้างสรรค์ที่ต้องใช้ความวิริยะอุตสาหะพรสวรรค์ รวมทั้งร่างกาย แรงใจ และถือเป็นสิ่งที่สะท้อนถึงบุคลิกลักษณะส่วนบุคคลของผู้สร้างสรรค์ด้วย

แม้พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 มาตรา 18 กำหนดให้กรรมสิทธิ์สามารถตกทอดแก่ทายาทของผู้สร้างสรรค์ได้ก็ตาม แต่หากไม่กำหนดให้บุคคลใดเป็นผู้ใช้กรรมสิทธิ์แทนในกรณีผู้สร้างสรรค์ดังกล่าวไม่มีทายาทแล้ว กรรมสิทธิ์ก็จะต้องตายตามตัวของผู้สร้างสรรค์ไปด้วย ทั้งที่งานสร้างสรรค์และอายุแห่งการคุ้มครองลิขสิทธิ์และกรรมสิทธิ์ยังคงมีอยู่

ดังนั้น เพื่อเป็นการคุ้มครองงานสร้างสรรค์ กฎหมายลิขสิทธิ์ของไทยควรกำหนดถึงกรณีผู้ใช้กรรมสิทธิ์ในกรณีที่ไม่มีทายาทรองรับไว้ด้วย เพื่อป้องกันไม่ให้กรรมสิทธิ์ต้องตายตามตัวของผู้สร้างสรรค์ไป เพราะงานอันมีลิขสิทธิ์บางประเภทเป็นงานที่อาจถือเป็นเอกลักษณ์ของชาติไทย และมีค่าควรแก่การศึกษาหรือรักษาไว้สืบไป และอาจกำหนดเปิดช่องให้ “หน่วยงานของรัฐ” เป็นผู้ใช้กรรมสิทธิ์ต่อไป

3) ปัญหาเรื่องการโอนและสิทธิ

พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 มีบทบัญญัติอนุญาตให้เจ้าของลิขสิทธิ์สามารถโอนลิขสิทธิ์ให้แก่กันได้ โดยจะโอนทั้งหมดหรือแต่บางส่วนให้แก่บุคคลอื่นก็ได้ รวมทั้งจะโอนให้โดยมีกำหนดเวลาหรือตลอดอายุแห่งการคุ้มครองลิขสิทธิ์ก็ได้ อย่างไรก็ตาม กฎหมายลิขสิทธิ์ก็มิได้กำหนดกรณีนี้ไว้โดยเฉพาะเจาะจงว่าสามารถโอนได้หรือไม่ และหากมีการโอนลิขสิทธิ์ไปแล้วนิติกรรมการโอนดังกล่าวจะมีผลเป็นเช่นไร

ในส่วนของนิติกรรมการโอนลิขสิทธิ์ไปยังบุคคลอื่นของผู้สร้างสรรค์นั้นไม่เป็นการต้องห้าม อันจะทำให้นิติกรรมเป็นโมฆะ แต่หากพิจารณาในแง่ทฤษฎีแห่งการคุ้มครองลิขสิทธิ์แล้วจะถือว่าสิทธินี้เป็นสิทธิเฉพาะตัวของผู้สร้างสรรค์ซึ่งไม่สามารถที่จะโอนให้แก่กันได้หรือไม่ในเรื่องนี้ ผู้เขียนเห็นว่า หากพิจารณาในแง่ทฤษฎีแห่งการคุ้มครองลิขสิทธิ์ การอนุญาตให้สามารถทำนิติกรรมโอนลิขสิทธิ์ได้ถือว่าขัดกับหลักทฤษฎีและเจตนารมณ์แห่งการคุ้มครองลิขสิทธิ์เป็นอย่างยิ่ง เพราะลิขสิทธิ์ของผู้สร้างสรรค์เป็นสิทธิที่เกิดขึ้นเนื่องมาจากการมุ่งประสงค์ตอบแทนผู้สร้างสรรค์ซึ่งเป็นผู้ใช้ร่างกายและแรงใจสร้างสรรค์งานอันมีลิขสิทธิ์ เพื่อให้สังคมได้ใช้ประโยชน์ และขณะเดียวกันก็มุ่งปกป้องงานสร้างสรรค์ซึ่งประกอบไปด้วยบุคลิกลักษณะส่วนบุคคลของผู้สร้างสรรค์ มิให้ต้องเสื่อมเสียหรือมีผลกระทบกับชื่อเสียง หรือเกียรติคุณของผู้สร้างสรรค์

ดังนั้น สิทธิจึงควรเป็นสิทธิที่ให้แก่ผู้สร้างสรรค์งานอันมีลิขสิทธิ์เท่านั้น ไม่ควรที่จะให้แก่บุคคลอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์งานมีสิทธิใช้ลิขสิทธิ์ของผู้สร้างสรรค์ได้ แม้ในทางปฏิบัติลิขสิทธิ์จะสามารถตกทอดไปยังทายาทของผู้สร้างสรรค์ได้ แต่ทายาทดังกล่าวก็ทำให้ผู้ได้รับการคุ้มครองลิขสิทธิ์โดยตรงไม่ หากแต่เป็นเพียงผู้ใช้ลิขสิทธิ์ปกป้องงานสร้างสรรค์แทนผู้สร้างสรรค์ต่อไปเท่านั้น

ด้วยเหตุนี้ สิทธิจึงควรเป็นสิทธิที่ไม่สามารถโอนไปยังบุคคลอื่นได้ เพราะหากอนุญาตให้โอนลิขสิทธิ์ได้ก็จะทำให้ลิขสิทธิ์มีลักษณะเช่นเดียวกับเศรษฐกิจ อันผิดไปจากเจตนารมณ์แห่งการคุ้มครอง

เมื่อพิจารณาบทบัญญัติของกฎหมายลิขสิทธิ์ไทย ผู้เขียนเห็นว่า มีเจตนารมณ์ที่จะไม่อนุญาตให้ผู้สร้างสรรค์สามารถโอนลิขสิทธิ์ของตนไปยังบุคคลอื่นได้ โดยอาจพิจารณาเปรียบเทียบกับกฎหมายลิขสิทธิ์ของประเทศอังกฤษ ซึ่งประเทศไทยได้นำมาเป็นแบบอย่างในการร่างพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 ดังนั้น ผู้เขียนจึงเห็นว่า สิทธิเป็นสิทธิที่ไม่สามารถทำนิติกรรมโอนไปยังบุคคลอื่นได้ ซึ่งการที่กฎหมายลิขสิทธิ์ไทยไม่บัญญัติเกี่ยวกับการโอนลิขสิทธิ์ไว้โดยชัดแจ้งว่า สิทธิสามารถโอนไปยังบุคคลอื่นได้หรือไม่ในกฎหมายแล้ว ย่อมก่อให้เกิดปัญหาที่จะต้องตีความกฎหมายตามมาในภายหลัง

นอกจากนี้ การที่กฎหมายลิขสิทธิ์ไทยบัญญัติให้ผู้สร้างสรรค์สามารถตกลงสละ
 วรรณสิทธิ์ได้นั้น ผู้เขียนเห็นว่า อาจเนื่องมาจากกฎหมายลิขสิทธิ์ฉบับนี้ร่างขึ้นโดยยึดกฎหมายลิขสิทธิ์
 ของประเทศอังกฤษมาเป็นแบบอย่างในการร่าง ซึ่งการที่กฎหมายลิขสิทธิ์ไทยรับเอาหลักการเรื่อง
 การสละวรรณสิทธิ์มาด้วยนี้ อาจเป็นการขัดกับหลักวรรณสิทธิ์ที่ถือเป็นการมองข้ามถึงความสำคัญ
 ที่แท้จริงของวรรณสิทธิ์เสมือนว่าวรรณสิทธิ์เป็นเพียงสิทธิในการแสวงหาประโยชน์ในรูปตัวเงิน
 (Exploitation Rights) หรือเป็นข้อต่อรอง (Bargain) ทางธุรกิจทางหนึ่งเช่นเดียวกับเศรษฐกิจ
 เท่านั้น ทั้งที่แท้จริงแล้ววรรณสิทธิ์ถือเป็นสิทธิในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์อย่างหนึ่ง เนื่องจาก
 เป็นการคุ้มครองถึงเกียรติภูมิของผู้ที่ทุ่มเททั้งร่างกายและแรงใจ สร้างสรรค์งานอันเป็นประโยชน์
 ต่อสังคม

ดังนั้น หากในอนาคตมีแนวคิดการคุ้มครองวรรณสิทธิ์ที่เปลี่ยนแปลงไปในแนวทาง
 ของประเทศที่มีพัฒนาการในการคุ้มครองวรรณสิทธิ์ที่สูงขึ้น กฎหมายลิขสิทธิ์ไทยก็อาจกำหนดให้
 วรรณสิทธิ์เป็นสิทธิที่ไม่สามารถสละเสียได้ ซึ่งจะให้ผู้สร้างสรรค์ได้รับการคุ้มครองตาม
 หลักการคุ้มครองวรรณสิทธิ์ที่แท้จริงและสามารถแยกเจตนารมณ์แห่งการคุ้มครองวรรณสิทธิ์และ
 เศรษฐสิทธิ์ออกจากกันได้ชัดเจนขึ้น

4) ปัญหาเรื่องการกำหนดค่าสินไหมทดแทนกรณีละเมิดวรรณสิทธิ์

เนื่องจากกฎหมายลิขสิทธิ์ไม่ได้บัญญัติหลักเกณฑ์ในการกำหนดค่าสินไหมทดแทน
 กรณีละเมิดวรรณสิทธิ์ไว้โดยเฉพาะดังเช่นกรณีการละเมิดลิขสิทธิ์ ตามมาตรา 76 แห่งพระราชบัญญัติ
 ลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 ที่บัญญัติให้เจ้าของลิขสิทธิ์ได้รับชดใช้ค่าสินไหมทดแทนในรูปของค่าปรับกึ่งหนึ่ง
 ที่ได้ชำระตามคำพิพากษา เพราะคำว่าลิขสิทธิ์ตามมาตรา 76 ไม่หมายความรวมถึงสิทธิตามมาตรา 18
 ซึ่งเป็นสิทธิที่มีลักษณะเช่นเดียวกับสิทธิที่เรียกว่า วรรณสิทธิ์ (Moral Rights) หรือสิทธิในทาง
 ศิลกรรมด้วย ดังนั้น ผู้สร้างสรรค์ซึ่งถูกละเมิดวรรณสิทธิ์จึงไม่อาจได้รับชดใช้ค่าสินไหมทดแทน
 เพื่อเยียวยาความเสียหายตามมาตรา 76 นี้ได้

อย่างไรก็ตาม เมื่อสิทธิตามมาตรา 18 แห่งกฎหมายลิขสิทธิ์เป็นสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด
 ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะละเมิดตามมาตรา 420 ผู้กระทำการล่วงสิทธิตาม
 มาตรา 18 แห่งกฎหมายลิขสิทธิ์ จึงเป็นผู้กระทำละเมิดจำต้องรับผิดชอบชดใช้ค่าสินไหมทดแทน และ
 เมื่อกฎหมายลิขสิทธิ์ไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดค่าสินไหมทดแทนไว้ จึงต้องอาศัย
 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะละเมิด มาตรา 438 มาเป็นหลักเกณฑ์ในการเยียวยา
 ความเสียหายแก่ผู้สร้างสรรค์ จึงเห็นได้ว่า แม้บทบัญญัติในมาตรา 18 จะวางหลักเกณฑ์ในเรื่องของ
 การให้ความคุ้มครองวรรณสิทธิ์ไว้ แต่ก็ยังไม่ครอบคลุมเพียงพอในการให้ความคุ้มครองวรรณสิทธิ์
 ซึ่งก่อให้เกิดปัญหา

ดังนั้น หากมีการบัญญัติกรณีเกี่ยวกับการละเมิดลิขสิทธิ์ไว้โดยตรงในพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 น่าจะเหมาะสมกว่าการฟ้องร้องเป็นคดีละเมิด

5.2 ข้อเสนอแนะ

การรับรองลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 นั้น บัญญัติให้ความคุ้มครองแก่สิทธิของผู้สร้างสรรค์ไว้เพียงสองประการ คือ สิทธิในการแสดงคนและสิทธิในการปกป้องบูรณภาพแห่งงาน แม้ตามมาตรา 18 จะบัญญัติหลักเกณฑ์ในเรื่องของการให้ความคุ้มครองลิขสิทธิ์ไว้แต่ยังไม่ครอบคลุมเพียงพอจึงก่อให้เกิดปัญหาในการคุ้มครองลิขสิทธิ์บางประการดังกล่าวมาแล้ว อีกทั้งยังขาดความชัดเจนจึงไม่สามารถให้ความคุ้มครองลิขสิทธิ์แก่ผู้สร้างสรรค์ได้อย่างเป็นธรรม เพื่อให้ผู้สร้างสรรค์ได้รับการคุ้มครองอย่างเพียงพอและเหมาะสม จึงเห็นสมควรที่จะต้องมีการบัญญัติเป็นกฎหมายขึ้น ผู้เขียนจึงขอเสนอแนะให้มีการแก้ไขกฎหมาย ดังนี้

1) กำหนดบทนิยามศัพท์ของลิขสิทธิ์

กฎหมายลิขสิทธิ์ของไทย ไม่ปรากฏว่ามีบทบัญญัติที่ให้คำจำกัดความคำว่าลิขสิทธิ์ไว้ ซึ่งการที่จะทราบความหมายว่า ลิขสิทธิ์คืออะไร บุคคลใดเป็นผู้มีลิขสิทธิ์ หรือลิขสิทธิ์ตามที่กฎหมายรับรองและคุ้มครองไว้นั้นมีลักษณะใดบ้าง ย่อมต้องพิจารณาในมาตรา 18 ที่ได้วางหลักเกณฑ์ในเรื่องของลิขสิทธิ์ไว้ จึงอาจไม่ครอบคลุมเพียงพอ และก่อให้เกิดปัญหาในการตีความหรือการนำมาใช้

ผู้เขียนเห็นควรมีการนำคำว่า “ลิขสิทธิ์” มาบัญญัติไว้ในกฎหมาย และให้มีความชัดเจนว่าลิขสิทธิ์หมายถึงอะไร โดยให้เพิ่มเติมบทนิยามใน มาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 เพื่อให้กฎหมายมีความชัดเจนและเป็นธรรมแก่ผู้สร้างสรรค์งานมากยิ่งขึ้น โดยกำหนดว่า “ลิขสิทธิ์ คือ สิทธิของผู้สร้างสรรค์ในการเป็นผู้รับรู้ในฐานะผู้สร้างสรรค์ผลงาน และการเปลี่ยนแปลงผลงานโดยปราศจากความยินยอมจากผู้สร้างสรรค์งานจะกระทำมิได้โดยเด็ดขาด”

2) กำหนดนิยามผู้มีสิทธิ์ใช้ลิขสิทธิ์ของผู้สร้างสรรค์ภายหลังผู้สร้างสรรค์ถึงแก่ความตาย

เพื่อมิให้เกิดปัญหาในการตีความของศาลและเพื่อให้การบังคับใช้พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 มีประสิทธิภาพและตรงกับเจตนารมณ์มากยิ่งขึ้น ผู้เขียนจึงเห็นว่ากฎหมายลิขสิทธิ์ไทยควรกำหนดให้ชัดเจนในส่วนของคำว่าทายาท ให้มีความหมายรวมถึงทายาทตามพินัยกรรมด้วย เพื่อเกิดประโยชน์ในการใช้บังคับต่อไป โดยให้เพิ่มเติมบทบัญญัติตามมาตรา 18 ว่า “ภายหลังผู้สร้างสรรค์ถึงแก่ความตาย ทายาทหรือบุคคลที่ถูกแต่งตั้งไว้ในพินัยกรรมจะเป็นผู้ใช้

กรรมสิทธิ์ ในกรณีที่ผู้สร้างสรรค์ไม่มีทายาท ให้หน่วยงานของรัฐเป็นผู้ใช้กรรมสิทธิ์แทนผู้สร้างสรรค์”

3) กำหนดหลักเกณฑ์การ โอนและสละกรรมสิทธิ์

หลักเกณฑ์ในเรื่องการ โอนสิทธิ ซึ่งการไม่ปรากฏทบทวนญัตติดังกล่าวย่อมจะก่อให้เกิดปัญหาที่คลุมเครือแก่ผู้สร้างสรรค์ได้ว่าตามกฎหมายไทยนั้น ผู้สร้างสรรค์สามารถที่จะทำการ โอนกรรมสิทธิ์ให้แก่บุคคลอื่นได้หรือไม่ ผู้เขียนเห็นว่าสมควรจัดให้มีบทบัญญัติที่วางหลักเกณฑ์ว่ากรรมสิทธิ์เป็นสิทธิที่ไม่สามารถโอนให้แก่กันได้ไว้ให้ชัดเจน

อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนเห็นว่า หากในอนาคตประเทศไทยมีพัฒนาการในการคุ้มครองกรรมสิทธิ์ของผู้สร้างสรรค์ในระดับที่สูงขึ้น อาจกำหนดอายุแห่งการคุ้มครองกรรมสิทธิ์ให้มีอยู่ตลอดกาล และห้ามมิให้ผู้สร้างสรรค์หรือทายาทสละกรรมสิทธิ์ได้ ซึ่งจะทำให้ผู้สร้างสรรค์ได้รับการคุ้มครองตามหลักการคุ้มครองกรรมสิทธิ์ที่แท้จริงและสามารถแยกเจตนารมณ์แห่งการคุ้มครองกรรมสิทธิ์และเศรษฐกิจออกจากกันได้ชัดเจนขึ้น

4) กำหนดค่าสินไหมทดแทนกรณีละเมิดกรรมสิทธิ์

การคุ้มครองเยียวยาความเสียหายกรณีละเมิดกรรมสิทธิ์ โดยอาศัยบทบัญญัติแห่งกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องในแต่ละกรณียังมีข้อจำกัด ไม่อาจให้การคุ้มครองเยียวยาความเสียหายในทุกกรณี เช่น การเยียวยาความเสียหายทางแพ่งกรณีละเมิดกรรมสิทธิ์ โดยอาศัยหลักกฎหมายเรื่องละเมิดทั่วไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นั้น บางกรณีเป็นการยากที่ผู้สร้างสรรค์จะพิสูจน์ความเสียหายได้

ผู้เขียนเห็นว่า ควรมีบทบัญญัติโดยตรงในพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ เกี่ยวกับหลักเกณฑ์ในการเรียกค่าเสียหายในทางแพ่ง การทำให้ชื่อเสียงกลับคืนดี หรือการทำให้กลับคืนสู่สภาพเดิม การป้องกันและยับยั้งความเสียหายซึ่งกำลังเกิดขึ้นหรืออาจเกิดขึ้นได้ เนื่องจากการอาศัยความคุ้มครองเยียวยาความเสียหายโดยบทบัญญัติตามกฎหมายอื่น ไม่อาจครอบคลุมเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นได้ในทุกกรณี สำหรับการเยียวยาความเสียหายในทางอาญา เห็นว่ายังไม่จำเป็นต้องกำหนดบทลงโทษแก่ผู้กระทำการละเมิดกรรมสิทธิ์ในทางอาญาไว้เป็นการเฉพาะ เนื่องจากบทบัญญัติตามประมวลกฎหมายอาญาที่มีอยู่ เป็นการเพียงพอแล้วที่จะเยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้สร้างสรรค์ ถ้าผู้กระทำการละเมิดกรรมสิทธิ์ได้กระทำการอันเข้าองค์ประกอบความผิดทางอาญาฐานใดฐานหนึ่งด้วย ย่อมต้องรับโทษในความผิดทางอาญาฐานนั้นๆ อยู่แล้ว

อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า ปัญหาต่างๆ ในเรื่องของการคุ้มครองกรรมสิทธิ์ของผู้สร้างสรรค์ ทั้งในเรื่องของคำจำกัดความ ปัญหาในกรณีของผู้มีสิทธิใช้กรรมสิทธิ์ของผู้สร้างสรรค์ภายหลังผู้สร้างสรรค์ถึงแก่ความตาย อีกทั้งปัญหากรณีของการ โอนและการสละกรรมสิทธิ์ของผู้สร้างสรรค์

กฎหมายลิขสิทธิ์มิได้กำหนดไว้โดยชัดแจ้งว่าลิขสิทธิ์เป็นสิทธิที่ไม่สามารถโอนไปยังบุคคลอื่นได้ นอกจากนี้ กฎหมายลิขสิทธิ์ไม่ได้บัญญัติหลักเกณฑ์ในการกำหนดค่าสินไหมทดแทนกรณีละเมิดลิขสิทธิ์ไว้โดยเฉพาะ ดังเช่นในกรณีการละเมิดลิขสิทธิ์ ดังนั้น ผู้สร้างสรรค์ซึ่งถูกละเมิดลิขสิทธิ์จึงไม่อาจได้รับชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อเยียวยาความเสียหายได้ ผู้เขียนจึงได้เสนอมาตรการทางกฎหมายที่สามารถให้ความคุ้มครองลิขสิทธิ์แก่ผู้สร้างสรรค์งานได้อย่างเป็นธรรมและมีประสิทธิภาพที่สุด และมีความสอดคล้องกับนานาอารยประเทศ